

Sygn. akt IV KK 17/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dorota Rysińska

SSN Roman Sądej

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza,

w sprawie **D.S. i K.G.**

skazanych z art. 258 § 2 kk i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniach 19 i 25 października 2017 r.,

kasacji wniesionych przez obrońców skazanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 czerwca 2016 r., utrzymującego w stosunku do tych skazanych w mocy

wyrok Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 25 czerwca 2015 r.

1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k. uchyła zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 25 czerwca 2015 r. w stosunku do D.S. i K.G., a nadto w związku z art. 435 k.p.k. także w stosunku do M. S., A. M., R. S. i D.K. w zakresie skazania za przestępstwo z art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed

nowelizacji z dnia 01.05.2004 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i umarza postępowanie o ten czyn, zaś kosztami procesu w tej części obciąża Skarb Państwa,

2. na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k. w stosunku do D.S., a nadto w związku z art. 435 k.p.k. także w stosunku do M.S., A.M., D.K., P.M. i Ł.P. uchyla zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 25 czerwca 2015 r. w zakresie skazania za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i umarza postępowanie o ten czyn, zaś kosztami procesu w tej części obciąża Skarb Państwa,

3. oddala obie kasacje jako oczywiście bezzasadne,
4. zarządza zwrot skazanemu D.S. opłaty sądowej od kasacji w kwocie 750 zł,
5. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. T. S. (Kancelaria Adwokacka w [...]), kwotę 738 (słownie siedemset trzydzieści osiem) zł, w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za udział w rozprawie kasacyjnej,
6. zwalnia skazanych D.S. i K.G. od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 25 czerwca 2015 r. D.S. został uznany za winnego: a) przestępstwa z art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 01.05.2004 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k., którego dopuścił się w okresie od lutego 2000 r. do października 2000 r., za co wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności, b) przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., popełnionego „w dniu 15 na 16 lutego 2000 r.”, z orzeczeniem za to kary 6 miesięcy pozbawienia wolności i kary grzywny w wymiarze 30 stawek dziennych po 50 zł każda, c) ciągu przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., za co orzeczono mu karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w

wymiarze 100 stawek dziennych po 50 zł każda, d) ciągu przestępstw z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., za co wymierzono mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 50 zł każda, e) przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 2 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., za co orzeczono karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 50 zł każda, f) przestępstwa z art. 263 § 2 k.k., za co skazano go na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, z orzeczeniem jako kary łącznej kary 6 lat pozbawienia wolności i kary grzywny w wymiarze 300 stawek dziennych po 50 zł każda. Na poczet kary łącznej pozbawienia wolności zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności D.S., orzekając również środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody i zwalniając oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych.

Tym samym wyrokiem K.G. został uznany za winnego: a) przestępstwa z art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 01.05.2004 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k., którego dopuścił się w okresie od lipca 2000 r. do lutego 2001 r., za co wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, b) ciągu przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 64 § 1 k.k., za co orzeczono karę 3 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 50 zł każda, c) przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za co skazano go na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 50 zł każda, d) przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 2 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za co orzeczono karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 50 zł każda, e) przestępstwa z art. 281 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za co skazano go na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 50 zł każda, z wymierzeniem jako kary łącznej kary 6 lat pozbawienia wolności oraz kary grzywny w wymiarze 300 stawek dziennych po 50 zł każda. Orzeczono ponadto środek karny w postaci

obowiązku naprawienia szkody, zwalniając oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych.

Po rozpoznaniu apelacji obrońców D.S. i K.G. od tego wyroku, Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 30 czerwca 2016 r., utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Od prawomocnego wyroku kasację wnieśli obrońcy D.S. i K.G..

Obrońca D.S. zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła rażące naruszenie prawa procesowego, polegające na obrazie przepisów, tj.:

- art. 452 § 2 k.p.k. oraz art. 458 k.p.k. w zw. z art. 170 § 3 k.p.k. i art. 368 k.p.k. poprzez nieustosunkowanie się przez Sąd drugiej instancji do wniosków dowodowych zgłoszonych przez skazanego w piśmie z dnia 23.05.2016 r. oraz osobistej „apelacji”,

- art. 453 § 2 k.p.k. poprzez nieodczytanie na rozprawie oświadczenia oskarżonego zatytułowanego „apelacja”, jak również opinii biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii z 2016 r., dołączonej do pisma oskarżonego z dnia 23.05.2016 r. W konkluzji skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Obrońca K.G. podniósł zaś zarzuty rażącego i mającego istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie:

a) przepisów art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k. poprzez:

- brak należytego rozważenia przez Sąd odwoławczy istotnych zarzutów pisemnej apelacji obrońcy w zakresie przynależności skazanego K.G. do grupy przestępczej P.G., pod kątem aspektów psychologicznych i funkcjonalnych, tj. zamiaru przynależności do grupy (w tym w kontekście wyjaśnień P.G.), gotowości do działania w jej ramach, przyjmowania poleceń od osób kierujących grupą,

- niewskazania dlaczego nie uznał dowodów przemawiających za nieuczestnictwem skazanego w zorganizowanej grupie przestępczej, tj. z jakich przyczyn Sąd odmówił wiarygodności wyjaśnieniom współoskarżonego P.G. w części, w której wyłączył skazanego z grona osób należących do jego grupy (pomimo zaniechania takiej analizy przez Sąd pierwszej instancji) oraz brak należytego uzasadnienia wyroku w tej części,

b) przepisu art. 7 k.p.k.

- poprzez sprzeczną z zasadami prawidłowego rozumowania, dowolną oraz wybiórczą ocenę wyjaśnień P.G. w części, w której wykluczył K.G. z grona osób należących do jego grupy oraz wyjaśnień P.M. w zakresie wymienianych przez niego członków grupy przestępczej P.G. oraz przyjęcie w ślad za jego wyjaśnieniami udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, podczas gdy innym – w dowolny sposób takiego sprawstwa nie przypisano,

- poprzez dowolne i bezrefleksyjne przyjęcie, że skoro P.M. (pomimo, iż z zeznań R.S. wynika, że to on a nie P.M. uderzał pokrzywdzonego kolbą pistoletu) bił po głowie metalową kolbą pistoletu, to sposób jego wykorzystania przemawia za tym, że broń ta nabrała cech przedmiotu niebezpiecznego, bez rozważenia i weryfikacji, czy skazany K.G. godził się z zamiarem takiego wykorzystania przedmiotowego niesprawnego, pozbawionego naboju pistoletu. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części w stosunku do skazanego oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji i zwolnienie skazanego od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na obie kasacje, prokurator wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych. Na rozprawie kasacyjnej obrońca skazanego K.G. podniósł zarzut przedawnienia karalności przestępstwa z art. 258 § 2 k.k. i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanego nim w mocy wyroku sądu pierwszej instancji i umorzenie postępowania co do tego czynu oraz podtrzymał zarzuty i wnioski kasacji. Prokurator Prokuratury Krajowej poparł wniosek obrońcy co do przedawnienia karalności przestępstwa z art. 258 § 2 k.k., zaś co do kasacji wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

W myśl art. 536 k.p.k. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym, między innymi, w wypadkach określonych w art. 439 k.p.k. Zgodnie zaś z tym przepisem niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia, zaskarżone orzeczenie podlega uchyleniu, jeżeli doszło do jego wydania przy zaistnieniu jednego ze wskazanych uchybień. Jedno z nich zachodzi wtedy, gdy sąd orzekający nie uwzględnił faktu przedawnienia karalności (art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.). W związku z tym należy zauważyć, że D.S. i K.G. przypisano, przy uwzględnieniu treści art. 4 § 1 k.k., popełnienie przestępstw z art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 01.05.2004 r. (ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. z 2004 r., Nr 93, poz. 880). Ustawa ta podwyższyła sankcję karną za występki z art. 258 § 2 k.k. w granicach od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności. Występek ten w chwili jego popełnienia przez oskarżonych zagrożony był karą pozbawienia wolności w wymiarze od 3 miesięcy do lat 5. W takim wypadku, stosownie do treści art. 101 § 1 pkt 3 k.k., karalność tego występków ustaje z upływem lat 10 od czasu jego popełnienia. Zgodnie zaś z art. 102 k.k. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. z 2015 r., poz. 396, obowiązującą od 1 lipca 2015 r.), okres przedawnienia karalności w niniejszej sprawie uległ przedłużeniu o kolejne 5 lat, czyli karalność przedmiotowych występków ustała po upływie 15 lat od ich popełnienia. W konsekwencji okres przedawnienia karalności przypisanego D.S. występkowi upływał w październiku 2015 r., zaś odnośnie do przestępstwa przypisanego K.G. w lutym 2016 r.

Wprawdzie na mocy ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r., poz. 189), poprzez zmianę brzmienia art. 102 k.k., wydłużono okres o jaki następować ma przedłużenie okresu przedawnienia karalności (w stosunku do przestępstw określonych w art. 101 § 1 pkt 3 k.k. do lat 10). Stosownie jednak do regulacji art. 2 tej ustawy do czynów popełnionych przed dniem wejścia jej w życie stosuje się przepisy o przedawnieniu w brzmieniu

nadany tą ustawą, chyba że termin przedawnienia już upłynął. Ustawa ta weszła w życie z dniem 2 marca 2016 r. Wobec faktu, że termin przedawnienia karalności omawianych tu występów, które przypisano D.S. i K.G. upłynął jeszcze przed wejściem w życie omawianej ustawy, regulacja przez nią wprowadzona w sprawie nie ma zastosowania. Natomiast przed wyjściem w życie tej ustawy nie upłynął jeszcze termin przedawnienia karalności występu z art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 01.05.2004 r. w stosunku do skazanych P.M., Ł.P. i B.K., gdyż zostało ono popełnione w okresie od lipca 2000 r. do marca 2001 r. – P.M. i od października 2000 r. do marca 2001 r. – Ł.P. oraz od maja 2000 r. do kwietnia 2001 r. – B.K.. Wobec tego karalność występu z art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 01.05.2004 r. w stosunku do tych skazanych upływała z końcem miesiąca, tj. odpowiednio marca albo kwietnia (por. też wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2012 r., III KK 38/12, LEX nr 1162702). Okres przedawnienia uległ więc przedłużeniu do 10 lat (art. 102 k.k. w brzmieniu od 2.03. 2016 r.).

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy w [...] wydał wyrok w dniu 25 czerwca 2015 r., a więc jeszcze przed upływem terminu przedawnienia, jednakże wydanie wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] nastąpiło w dniu 30 czerwca 2016 r., a więc już po upływie terminu przedawnienia. Orzekając zatem po tym terminie Sąd odwoławczy dopuścił się uchybienia o charakterze bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Dlatego też Sąd Najwyższy orzekając poza granicami kasacji w związku z art. 536 k.p.k., uchylił wydane w sprawie wyroki w zakresie skazania D.S. i K.G. za przestępstwa z art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 01.05.2004 r. i umorzył w tej części postępowanie.

Ponadto, stosownie do treści art. 435 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k., Sąd Najwyższy zobowiązany był nadto uchylić zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w [...] także w stosunku do skazanych, którzy nie wnieśli kasacji, a co do których te same względy przemawiają za wydaniem takiego rozstrzygnięcia. Dotyczy to M.S., A.M., R.S. i D.K. w zakresie skazania ich za przestępstwo z art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 01.05.2004 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. M.S. dopuścił się bowiem omawianego występu w okresie od lipca 2000 r. do stycznia 2001 r., co oznacza, że do przedawnienia karalności

doszło z końcem stycznia 2016 r. A.M. popełnił przypisany mu występku w okresie od października 1999 r. do lipca 2000 r., a zatem do przedawnienia karalności doszło z końcem lipca 2015 r. Wobec popełnienia przez R.S. przedmiotowego przestępstwa w okresie od listopada 2000 r. do stycznia 2001 r., do przedawnienia jego karalności doszło z końcem stycznia 2016 r. Z kolei D.K. omawianego występkę dopuścił się w okresie od sierpnia 1999 r. do lipca 2000 r., a zatem przedawnienie karalności nastąpiło z końcem lipca 2015 r.

We wszystkich wskazanych tu sytuacjach doszło zatem do przedawnienia karalności już po wydaniu wyroku przez Sąd pierwszej instancji, ale przed datą rozpoznania apelacji wniesionych przez obrońców tych oskarżonych. Co prawda w postępowaniu odwoławczym nie został podniesiony zarzut przedawnienia, jednak Sądu odwoławczy powinien z urzędu stwierdzić to uchybienie poza granicami apelacji (art. 439 § 1 k.p.k.). Konieczne zatem było rozpoznanie sprawy przez Sąd Najwyższy poza podmiotowymi granicami kasacji w stosunku do tych skazanych w oparciu o wspomniany już art. 435 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k., a w konsekwencji uchylenie w tym zakresie zaskarżonego orzeczenia i wyroku Sądu Okręgowego oraz umorzenie w tej części postępowania.

Z tej samej przyczyny niezbędne okazało się również uchylenie przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku i utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Okręgowego w [...] w stosunku do D.S., a nadto w związku z art. 435 k.p.k. także w stosunku do M.S., A.M., D.K., P.M. i Ł.P. w zakresie skazania za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. oraz umorzenie postępowania o ten czyn. Występek ten zagrożony jest karą pozbawienia wolności w wymiarze od 3 miesięcy do lat 5. Karalność przedmiotowego występkę – jak już wskazywano wcześniej – w związku z nowelizacją obowiązującą od 1 lipca 2015 r. ustawała po upływie 15 lat od jego popełnienia. Wobec tego, że D.S. popełnił omawiane przestępstwo w dniu 15 na 16 lutego 2000 r., P.M., M.S. i Ł.P. w dniu 22 grudnia 2000 r., a D.K. i A.M. w okresie od 15 na 16 lutego 2000 r. do 23 na 24 lutego 2000 r. w ciągu przestępstw, to w konsekwencji okres przedawnienia karalności upływał w stosunku do D.S., D.K. i A.M. w lutym 2015 r. Wobec obniżenia okresu przedawnienia określonego w art. 102 k.k. z 10 do 5 lat wspomnianą już ustawą obowiązującą od 1 lipca 2015 r.,

w czasie orzekania przez Sąd Apelacyjny (30 czerwca 2016 r.) w związku z wniesieniem apelacji przez obrońców tych oskarżonych, nastąpiło już przedawnienie karalności tego przestępstwa. Podobnie, jak w przypadku skazania za przestępstwo z art. 258 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., w apelacjach obrońców nie podniesiono takiego zarzutu. Nie zwalniało to jednak Sądu odwoławczego od dokonania kontroli odwoławczej poza granicami apelacji na podstawie art. 439 § 1 k.p.k. Jednocześnie należy nadmienić, że na ustalenie okresu przedawnienia nie ma wpływu skazanie za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w związku z 65 § 1 k.k. Ustawodawca różnicuje bowiem okresy przedawnienia za pomocą kryterium grożącej sankcji, a nie kary, która może zostać wymierzona przy zastosowaniu nadzwyczajnego jej zaostżenia, np. w sytuacjach, o których mowa w art. 65 k.k. (tak np. A. Marek, Komentarz do art. 101 Kodeksu karnego, LEX/el. 2010, teza 2).

Natomiast uznanie obydwu kasacji za oczywiście bezzasadne zwalniało Sąd Najwyższy od obowiązku sporządzenia pisemnych motywów co do podniesionych w nich zarzutów (art. 535 § 3 k.p.k.). W tym zakresie podano już ustnie motywy rozstrzygnięcia na rozprawie kasacyjnej.

Sąd Najwyższy nie był natomiast zobligowany do uchylenia rozstrzygnięcia w przedmiocie kar łącznych, gdyż kary te tracą moc z chwilą uchylenia wyroku co do przestępstw, za które wymierzono kary jednostkowe (art. 575 § 2 k.p.k. w zw. z art. 568a § 2 zd. 1 k.p.k.). W razie zaś zaistnienia warunków do orzeczenia nowej kary łącznej wyłącznie w odniesieniu do kar wymierzonych w tym samym wyroku skazującym, właściwym do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ów wyrok skazujący (art. 568a § 2 zd. 2 k.p.k.).

Sąd Najwyższy orzekł także o kosztach procesu i zarządził zwrot opłaty od kasacji na podstawie stosownych przepisów.

